

Sygn. akt VI U 1051/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	stażysta Michał Maśnik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 maja 2016 r. w S.

sprawy S. G. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania S. G. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 2 października 2015 roku znak: ENMS/6/039093676

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje S. G. (1) prawo do emerytury poczynając od 1 sierpnia 2015 r.;

II. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 października 2015 r. (znak (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił S. G. (1) prawa do emerytury po osiągnięciu 60 roku życia, z uwagi na nieudowodnienie przez niego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Odwołaniem z dnia 30 października 2015 r. S. G. (1) zaskarżył powyższą decyzję, wskazując, iż w okresie od 1 lipca 1969 r. do 31 stycznia 1992 r. pracował w (...) w K., gdzie wykonywał prace jako traktorzysta i palacz oraz w (...)w K. w okresie od 1 lutego 1992 r. do 7 października 1994 r. jako palacz c.o.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację wyrażoną w zaskarżonej decyzji. Odnosząc się do możliwości zaliczenia ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych wskazanych przez niego okresów, wskazał że nie jest to możliwe, gdyż ubezpieczony nie przedłożył w ZUS żadnych dowodów potwierdzających wykonywanie prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. G. (1) urodził się w dniu (...)

Od 8 października 1994 r. pobiera prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, przyznane mu decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 3 stycznia 2001 r. na stałe. Ubezpieczony nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego.

W dniu 6 sierpnia 2015 r. ubezpieczony złożył w organie emerytalnym wnioski o przyznanie emerytury. Na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się przy tym udowodnionym okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym ogółem 25 lat, 3 miesiące i 9 dni, w tym: 24 lata, 6 miesięcy i 28 dni okresów składkowych oraz 8 miesięcy i 11 dni okresów nieskładkowych.

Niesporne, a nadto dowody:

- wniosek o ustalenie prawa do emerytury – k. 1, 2-9 plik III akt rentowych;
- karta przebiegu zatrudnienia – k. 18 plik III akt rentowych;
- świadectwa pracy – k. 4, 5 plik II akt rentowych,
- decyzja ZUS z 27.09.1994r. k. 24-25 plik II akt rentowych,
- decyzja ZUS z 03.01.2001r. k. 11-112 plik II akt rentowych.

W okresie od 1 lipca 1969 r. do 31 stycznia 1992 r. S. G. (1) był zatrudniony w (...) w K. w pełnym wymiarze czasu pracy.

Początkowo, w okresie od 1 lipca 1969 r. do 31 lipca 1977 r. S. G. (1) pracował jako robotnik rolny – pracownik fizyczny. Po uzyskaniu jednak w dniu 6 czerwca 1977 r. prawa jazdy kategorii T ubezpieczonemu powierzono wykonywanie obowiązków traktorzysty. Pracę w tym charakterze ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał od tego czasu nieprzerwanie do dnia 14 października 1988 r. W ramach swoich obowiązków ubezpieczony woził nawozy, obornik, wapno.

W trakcie zatrudnienia w dniu 5 kwietnia 1974 r. ubezpieczony otrzymał tytuł robotnika wykwalifikowanego w zawodzie rolnika upraw polowych; w dniu 21 stycznia 1978 uzyskał tytuł mistrza w zawodzie rolnika obsługi maszyn rolniczych. Z kolei w okresie od 15 września 1986 r. do 5 stycznia 1987 r. ubezpieczony był słuchaczem kursu palacza centralnego ogrzewania, w dniach 16 - 19 lutego 1987 r. uczęszczał na kurs chemizacyjny, natomiast od 16 do 20 listopada 1987 r. uczęszczał na kurs obsługi kombajnów ziemniaczanych.

Z dniem 15 października 1988 r. ubezpieczony został przeniesiony do pracy na stanowisko palacza c.o. Pracę wykonywał w nieautomatyzowanej kotłowni przeznaczonej do ogrzewania dwóch bloków 18-rodziny w P.; pracę tę wykonywał do końca zatrudnienia, tj. do 31 stycznia 1992 r. Latem ubezpieczony grzał w piecach węglowych wodę, a zimą ogrzewał pomieszczenia; do jego obowiązków należało dorzucanie węgla i palenie, ubezpieczony pracował w systemie zmianowym po 12 godzin.

Dowody:

- świadectwo pracy – k. 4 plik II akt ZUS;
- prawo jazdy k. 51 verte;
- dokumenty w aktach osobowych S. G. (karty nienumerowane) w szczególności: zmiana angażu z 30.06.1972 r., zmiana angażu z 15.06.1976r., zmiana angażu 05.08.1977r. zmiana angażu z 09.08.1978r., zmiana angażu z 13.08.1983r., zmiana angażu z 15.04.1985r., zmiana angażu z 16.01.1986r., zmiana angażu z 15.10.1988r.,

zaświadczenie z 15.03.1979r., dyplom z 22.06.1978r., świadectwo z 05.04.1974r., zaświadczenie z 24.02.1987r., zaświadczenie z 20.11.1987r., zaświadczenie z 05.01.1987r., wypowiedzenie z 28.10.1991r.;

- zeznania S. G. (1) w wersji elektronicznej oraz protokół k. 47 w zw. z k. 46-46 verte;
- zeznania świadka W. K. w wersji elektronicznej oraz protokół k. 46 verte;
- zeznania świadka J. N. w wersji elektronicznej oraz protokół k. 46 verte;
- zeznania świadka R. L. w wersji elektronicznej oraz protokół k. 47.

W okresie od 1 lutego 1992 r. do 4 października 1994 r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) K. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku palacz c.o. w kotłowni obsługującej 2 bloki 18 rodzinne w P.. Pracę wykonywał nadal w tym samym miejscu, w którym pracował wcześniej.

Dowody:

- świadectwo pracy – k. 5 plik II akt ZUS;
- dokumenty w aktach osobowych S. G. w szczególności: umowa o pracę z 01.02.1992r., umowa o pracę z 16.04.1992r., wypowiedzenie z 31.08.1994r.;
- zeznania S. G. (1) w wersji elektronicznej oraz protokół k. 47 w zw. z k. 46-46 verte;
- zeznania świadka R. L. w wersji elektronicznej oraz protokół k. 47.

Kotłownia w P. dostarczająca ciepło i ogrzewająca wodę dla dwóch budynków mieszkalnych liczących po 18 mieszkań, gdzie ubezpieczony był zatrudniony jako palacz, obsługiwana była przez kocioł lub kotły o łącznej mocy ok. 200-300 kW. W kotłowniach tego typu projektowano zwykle 2 lub trzy kotły, minimalną moc każdego kotła należy szacować na 70 kW. Kocioł lub kotły obsługiwane przez ubezpieczonego były kotłami „przemysłowymi”.

Dowód: opinia biegłego z 14.04.2016r. - k. 63 akt sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

W niniejszym postępowaniu koniecznym było zbadanie zasadności odwołania od zaskarżonej decyzji odmawiającej S. G. (1) prawa do wcześniejszej emerytury, w której podstawą rozstrzygnięcia organu rentowego było nieudokumentowanie przez ubezpieczonego posiadania wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, przy niezakwestionowaniu spełnienia przez niego pozostałych przesłanek wymaganych do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury.

W tej sytuacji zadaniem sądu w niniejszym postępowaniu było jedynie ustalenie, czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. spełnił warunek posiadania co najmniej 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z przepisem art. 24 ust. 1b pkt 14 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r. poz. 748; dalej jako: ustawa emerytalna), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje - z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184 - emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, który dla mężczyzn urodzonych w okresie od dnia 1 kwietnia 1952 r. do dnia 30 czerwca 1952 r. wynosi co najmniej 66 lat i 6 miesięcy.

W myśl jednak przepisu art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zamieszczony został w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Przepis §4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi przy tym, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl przepisu §2 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o którym mowa stwierdza przy tym zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 cytowanego rozporządzenia lub w świadectwie pracy. W załączniku do powyższego rozporządzenia, w Wykazie A w dziale VIII, zatytułowanym prace „W transporcie i łączności” pod pozycją 3 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są „prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych”, natomiast w dziale XIV, zatytułowanym „Prace różne”, pod pozycją 1 do prac takich zaliczono „prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego”.

W tym miejscu należy także podkreślić, iż wystawienie przez pracodawcę świadectwa, o którym mowa w § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jest tylko oświadczeniem wiedzy, a nie oświadczeniem woli. Jego wystawienie albo niewystawienie przez pracodawcę nie wywołuje więc żadnych skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.), wydawanym dla celów dowodowych (przede wszystkim dla celów wykazania przed organem rentowym, że pracownik nabył uprawnienia związane z pracą w szczególnych warunkach), a okoliczności potwierdzone w tym dokumencie przez pracodawcę podlegają weryfikacji, w tym w szczególności w toku postępowania przed sądem ubezpieczeń społecznych.

Dokonując oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, przy braku świadectwa pracy w takich warunkach, należy więc brać pod uwagę z jednej strony nazwę zajmowanego przez niego stanowiska, ale z drugiej strony konieczne jest także zbadanie rodzaju faktycznie powierzonych mu prac. Praca w szczególnych warunkach to bowiem praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym

stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawało, że S. G. (1) na dzień złożenia wniosku osiągnął wiek emerytalny uprawniający go do skorzystania z wcześniejszej emerytury (60 lat), nie był członkiem OFE oraz udowodnił - na dzień 1 stycznia 1999 r. - 25 lat, 3 miesiące i 9 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Spór dotyczył wyłącznie tego czy ubezpieczony legitymuje się stażem 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Ustalając prawo do emerytury, na podstawie przedłożonych do wniosku dokumentów organ rentowy nie zaliczył do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 1 lipca 1969 r. do 31 stycznia 1992 r. w (...) w K. na stanowiskach traktorzysty i palacza c.o. oraz od 1 lutego 1992 r. do 7 października 1994 r. w (...) K. na stanowisku palacza c.o. Odmawiając uwzględnienia powyższych okresów organ rentowy wskazał, iż za te okresy ubezpieczony nie przedłożył świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Takie postępowanie organu rentowego było błędne, choć zgodne z obowiązującymi go przepisami proceduralnymi. Nie oznaczało to jednak, że również i sąd zobowiązany był do dokonania identycznej oceny dowodów wykonywania pracy przedstawionych przez ubezpieczonego. Jak bowiem wynika z utrwalonego w tej mierze orzecznictwa Sądu Najwyższego, w tym m.in. z uchwały tegoż sądu z dnia 10 marca 1984 r. (wydanej w sprawie III UZP 6/84, opubl. LEX nr 14625) - okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43) mogą być ustalane w postępowaniu odwoławczym także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy.

W toku prowadzonego przez siebie postępowania sąd pozyskał więc dokumenty znajdujące się w aktach osobowych ubezpieczonego z okresu jego zatrudnienia w (...) w K. (od 1 lipca 1969 r. do 31 stycznia 1992 r.) oraz w (...) K. (od 1 lutego 1992 r. do 7 października 1994 r.), a ponadto przeprowadził dowód z zeznań świadków W. K., J. N. i R. L. oraz z zeznań samego ubezpieczonego.

Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji oraz w sposób rzetelny, stąd też sąd ocenił je jako wiarygodne. Waler wiarygodności przyznał sąd także zeznaniom świadków i ubezpieczonego: W. K. pracował z ubezpieczonym w Kombinacie (...) w K. w latach 1980 – 1991 jako mechanik, pracownik zaopatrzenia i kierownik mechanizacji, J. N. pracował w (...) w K. od 1986 r. do rozpadu PGR-u jako pracownik fizyczny, pracownik mieszalni pasz i gorzelni, świadek R. L. pracował w (...) w K. w latach 1962 - 1994 jako traktorzysta. Podkreślić należy, iż zeznania świadków były przekonujące, logiczne i spójne i nacechowane szczegółowością. Sąd miał przy tym na względzie także i to, że świadkowi są osobami obcymi dla ubezpieczonego i niemającymi żadnego interesu w tym by nieprawdziwie zeznawać na korzyść S. G. (1), narażając się jednocześnie na odpowiedzialność karną.

W ocenie Sądu zeznania świadków w połączeniu ze zbieżnymi wyjaśnieniami ubezpieczonego oraz pozostałym materiałem dowodowym, w szczególności z dokumentami zawartymi w aktach osobowych w szczególności: zmianami angażu z dnia 5 sierpnia 1977 r., 9 sierpnia 1978 r., 13 sierpnia 1983 r., 15 kwietnia 1985 r., z 16 stycznia 1986 r., w tym dokumentami potwierdzającymi kwalifikacje wnioskodawcy (zaświadczenie z 15 marca 1979r., dyplom z 22 czerwca 1978 r., świadectwo z 5 kwietnia 1974 r., zaświadczenie z 24 lutego 1987 r., zaświadczenie z 20 listopada 1987r.) dawały podstawy do ustalenia, iż w czasie zatrudnienia w (...) w K. ubezpieczony wykonywał prace w warunkach szczególnych jako kierowca ciągnika, tj. prace wymienione w Wykazie A, dziale VIII, poz. 3 stanowiącym załącznik rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przy czym w ocenie sądu nie budzi wątpliwości, iż zaliczeniu podlegał wyłącznie okres od dnia nabycia przez ubezpieczonego formalnych uprawnień do kierowania ciągnikiem w zakresie prawa jazdy kategorii T, tj. okres od dnia 6 czerwca 1977 r. do dnia 14 października 1988 r. Ustalając powyższy czasookres sąd miał na uwadze, iż po jedenastu latach pracy na stanowisku traktorzysty ubezpieczonemu z dniem 15 października

1988 r. zmieniono angaż na palacza c.o. Z uwagi na powyższe sąd przeprowadził także postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia przy jakiego rodzaju piecach pracował ubezpieczony, chcąc ustalić w ten sposób, czy były to piece przemysłowe. W tym celu sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego z zakresu techniki ciepłej i urządzeń ciepłowniczych K. D.. Ze sporządzonej przez biegłego opinii jednoznacznie wynika, że kotłownia dostarczająca ciepło i ogrzewająca wodę dla dwóch budynków mieszkalnych liczących po 18 mieszkań gdzie ubezpieczony był zatrudniony jako palacz musiała być obsługiwana przez kocioł lub kotły o łącznej mocy ok. 200-300 kW. Biegły wskazał, iż w kotłowniach tego typu projektowano zwykle 2 lub trzy kotły, minimalną moc każdego kotła należy szacować zatem na 70 kW, tym samym kocioł lub kotły obsługiwane przez ubezpieczonego należy traktować jako „przemysłowe”. Mając na uwadze, iż z treścią opinii zgodził się zarówno ubezpieczony, jak i organ rentowy, sąd uznał, że wykonywane przez S. G. (1) w okresie od 15 października 1988 r. do 31 stycznia 1992 r. prace można było uznać za „prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego”, o jakich mowa w wykazie A, dziale XIV, poz. 1 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Z ustaleń sądu wynika ponadto, iż tożsame prace na stanowisku palacza c.o. (w tej samej kotłowni) ubezpieczony wykonywał również w trakcie zatrudnienia w (...)w K. w okresie od 1 lutego 1992 r. do 7 października 1994 r.

W wyniku poczynionych ustaleń faktycznych i na tle dokonanych rozważań prawnych, sąd uznał więc finalnie, iż ubezpieczony na koniec 1998 roku legitymował się ponad piętnastoletnim okresem pracy wymaganym dla uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury. Już bowiem tylko sam okres wykonywania prac w (...) w K. na stanowisku traktorzysty (od 6 czerwca 1977 r. do 14 października 1988 r.) oraz palacza c.o. (od 15 października 1988 r. do 31 stycznia 1992 r.) był wystarczający do wykazania przez ubezpieczonego ponad piętnastoletniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Natomiast zgodnie z art. 129 ust. 1 tejże ustawy, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wobec ustalenia, iż S. G. (1) posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach należało uznać, iż w dacie złożenia wniosku ubezpieczony spełniał wszystkie przesłanki warunkujące nabycie prawa do wcześniejszej emerytury.

Biorąc pod uwagę powyższe sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał S. G. (1) prawo do emerytury od 1 sierpnia 2015 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę (punkt I sentencji).

Mając na uwadze, że ubezpieczony nie posiadał świadectwa pracy w szczególnych warunkach potwierdzających fakt wykonywania pracy w warunkach szczególnych w (...) w K. oraz w (...)w K. uznać należało, iż ostatecznie wszystkie okoliczności dotyczące spornego okresu zatrudnienia zostały ustalone dopiero w postępowaniu przed sądem. W powyższej sytuacji z uwagi na treść przepisu art. 118 ust. 1a zd. 2 ustawy emerytalnej stwierdzić należało także, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji (punkt II sentencji).